

Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2025—2028

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2025—2028 (SRR 2/2024 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2024.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Pekka Puustinen, utrikesministeriet
- ekonomidirektör Risto Hakoila, utrikesministeriet
- enhetschef Ramses Malaty, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

(1) Ett av målen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo är att balansera de offentliga finanserna. På grund av sparåtgärderna i regeringsprogrammet och de ytterligare anpassningsåtgärderna som gjordes vid ramförhandlingarna våren 2024 minskar anslagen under utrikesministeriets huvudtitel under ramperioden 2025—2028 från 1,158 miljarder euro per år till 1,119 miljarder euro per år. I slutet av ramperioden utgör utrikesförvaltningens andel 24 procent, kris- hanteringens andel 7 procent, andelen för internationellt utvecklingssamarbete 60 procent och andelen för övriga utgifter 9 procent av anslagen.

(2) Enligt uppgift beslöt regeringen som ett led i balanseringen av de offentliga finanserna om följande ytterligare anpassningsåtgärder inom utrikesförvaltningen:

- Produktivitetsprogrammet för statsförvaltningen, minskning 9,1 miljoner euro per år.
- Husbyggen, minskning 2,0 miljoner euro per år.
- Egentligt utvecklingssamarbete, minskning 45,0 miljoner euro år 2025 och 30,0 miljoner euro år 2026; tidigareläggning av besparingar enligt regeringsprogrammet.
- Egentligt utvecklingssamarbete, minskning 50,0 miljoner euro per år; sänkning av anslagsnivån under momentet.

Utlåtande UtUU 4/2024 rd

- Halvering av höjningen av Finnfunds kapital, minskning 5,0 miljoner euro per år.
- Sänkning av nivån på statsunderstöden, minskning 1,0 miljoner euro per år.
- Minskning av icke-obligatoriska och icke-nödvändiga medlemsavgifter och finansieringsandelar, minskning 4,0 miljoner euro per år.

Förändringar i omvärlden

(3) Utrikesutskottet betonar att det har skett en grundläggande förändring i Finlands och Europas säkerhetspolitiska omgivning sedan Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina. Den nya eran för utrikes- och säkerhetspolitiken som inleddes i och med förändringen tar sig uttryck hos utrikesministeriet bland annat som en reform av utrikesförvaltningen som avses träda i kraft den 1 augusti 2024. Utskottet anser att det är viktigt att man vid beredningen av reformen har tagit hänsyn till de nya skyldigheter som Natomedlemskapet medför. Det försämrade säkerhetsläget ökar också vikten av utrikesministeriets krisberedskap och beredskap att hjälpa finländare i nöd vid eventuella krissituationer. Utskottet välkomnar att anslaget för att hjälpa finländare i nöd har höjts till 0,5 miljoner euro per år.

(4) Utskottet betonar vikten av att satsa på fredsmedling och välkomnar att anslaget för det bibehålls oförändrat och att kapitalet i CMI:s Fredsfond höjs i enlighet med planen för de offentliga finanserna.

Omkostnader

(5) Enligt planen för de offentliga finanserna minskar utrikesförvaltningens omkostnader under ramperioden 2025—2028, innan produktivhetsprogrammet inriktas på anslagen, från 253 miljoner euro per år till 251 miljoner euro per år. Fördelningen av produktivhetsprogrammets besparingar vid utrikesministeriet specificeras i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2025.

(6) När det gäller beskickningarna betonar utrikesutskottet vikten av ett täckande och fungerande nätverk som på bred front främjar Finlands och finländarnas intressen inom olika sektorer av statsförvaltningen och samhället. Utskottet anser att det är positivt att man vid utrikesministeriet försöker inrikta de besparingar som statsförvaltningens produktivhetsprogram kräver på annat än beskickningsnätet, vilket framkom när utskottet hörde sakkunniga. Det är viktigt att hålla fast vid detta mål.

(7) Samtidigt betonar utskottet att den föränderliga miljön kräver framförhållning, uppföljning, analys och flexibel resursanvändning av utrikesförvaltningen. När det gäller besiktningsnätet bör man överväga kostnadseffektiva lösningar som stöder samhällsekonomi och ta en titt också på de andra nordiska länderna.

(8) Utskottet lyfter fram de uppgifter som framkom under sakkunnigutfrågningen om att reparationerna av beskickningsfastigheter utomlands har fördröjts och att det eftersatta underhållet har ökat. Mot denna bakgrund anser utskottet att den årliga tilläggsanpassningen på 2 miljoner euro under momentet för husbyggnad är oroväckande (om anslaget sänks till den föreslagna ni-

Utlåtande UtUU 4/2024 rd

vån på 6 miljoner euro per år innebär det en minskning på 25 procent under momentet). Man får inte låta de statliga beskickningsfastigheterna förfalla, utan de måste tas hand om i rätt tid.

(9) Enligt uppgift kommer även säkerhetshot och datasäkerhetsbehov att orsaka beskickningarna ytterligare behov. Utskottet anser att det är mycket viktigt att se till att dessa behov tillgodoses för att trygga såväl personalens säkerhet som utbytet av konfidentiell information.

(10) Utskottet anser det vara viktigt att Finlands offentligt finansierade exportfrämjande verksamhet effektiviseras, inklusive att utrikesministeriets beskickningsnät integreras närmare i det arbete som syftar till exportfrämjande. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt att man bör sträva efter att slutföra utredningen om reformen av verksamheten och ledningen inom nätverket Team Finland, som syftar till exportfrämjande, så snart som möjligt.

(11) Finland är år 2025 ordförande för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och för Nordiska ministerrådet. Dessutom kandiderar Finland för att bli medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2029—2030. Utskottet anser att det är viktigt att dessa ordförandeskap bereds och sköts väl och att de tilldelas tillräckliga resurser, så att påverkningsmöjligheterna kan utnyttjas maximalt.

Krishantering

(12) Utrikesutskottet lyfter fram krishantering som är ett viktigt område för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och ett led i strävan att ta internationellt ansvar och bidra till den gemensamma säkerheten. Deltagandet i krishanteringsinsatser stöder också utvecklingen av Finlands egen försvarsförmåga och nationella kapaciteter. Snabba förändringar i säkerhetsläget i Europa kräver beredskap inför förändringar också när det gäller krishantering. Det är viktigt att Finland har beredskap att fatta tillräckligt snabba beslut om krishantering ifall den säkerhetspolitiska miljön kräver det. Utskottet påpekar att det under momentet för krishantering finns beredskapspengar på endast 2 miljoner euro per år under ramperioden. Det leder till en situation där finansieringen av eventuella nya operationer måste kunna skötas via tilläggsbudgetförfarandet. Vid beredningen och beslutsfattandet måste hänsyn tas till den tid som tilläggsbudgetförfarandet tar.

(13) Utskottet fäster också uppmärksamhet vid deltagandet i övervakningsuppdrag inom krishantering och vid den möjlighet de erbjuder att på ett kostnadseffektivt sätt visa utrikespolitiskt stöd till olika krisområden. Också med tanke på tillgången till information kan även ett minimalt deltagande i övervakningsuppdrag ge betydande fördelar.

Utvecklingssamarbete

(14) Som en del av åtgärderna för att balansera de offentliga finanserna görs en ny årlig minskning på 50 miljoner euro för åren 2025—2028 i anslaget för egentligt utvecklingssamarbete som förvaltas av utrikesministeriet. För 2025 riktas det dessutom ett avdrag på 45 miljoner euro, varvid minskningen år 2025 är sammanlagt 95 miljoner euro. För 2026 föreslås dessutom en minskning på 30 miljoner euro, det vill säga sammanlagt 80 miljoner euro. Efter dessa avdrag blir anslaget för det egentliga utvecklingssamarbetet 534 miljoner euro 2025, 524 miljoner euro 2026 och 551 miljoner euro per år 2027—2028.

Utlåtande UtUU 4/2024 rd

(15) Utrikesutskottet betonar utvecklingspolitikens betydelse som en del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Centrala mål för utvecklingspolitiken är att utrota fattigdom och ojämlikhet samt att främja hållbar utveckling. Utskottet lyfter fram de finska frivilligorganisationernas viktiga roll när det gäller att uppnå målen för Finlands utvecklingssamarbete och välkomnar omfördelningen av 10 miljoner euro till utvecklingssamarbete som kanaliseras via frivilligorganisationerna inom momentet.

(16) Ukraina är den största mottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under regeringsperioden. Under momentet för stöd till Ukraina föreslås ett anslag på cirka 47,9 miljoner euro per år, vilket innebär en minskning med 10,1 miljoner euro per år jämfört med föregående rambeslut. Minskningen förklaras av överföringen av finansiering till Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD). Kapitalökningen har från EBRD:s sida bundits vid fortsatt stöd till Ukraina under kriget och finansiering av återuppbyggnaden av Ukraina. Dessutom är Finlands stöd till den europeiska fredsfaciliteten och därigenom till Ukraina centralt.

(17) Enligt erhållen utredning är nedskärningarna i utvecklingssamarbetet inte längre baktunga på samma sätt som i det tidigare rambeslutet. Därför är man också tvungen att göra avdrag i de resurser som anvisats till prioriteringarna och ändringar i årsfördelningen i befintliga avtal. Närmare riktlinjer om utvecklingspolitikens prioriteringar dras upp i den redogörelse om Finlands internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete som lämnas till riksdagen senare under 2024. Det viktiga i den är det allt närmare sambandet mellan handel och utveckling. Redogörelsen behandlar också anpassningar av utvecklingssamarbetet. Utskottet går mer detaljerat in på dessa frågor i samband med behandlingen av redogörelsen.

(18) Utskottet poängterar att det i en situation där anslagen minskar är ännu viktigare att Finland effektiviserar och driver sina utvecklingspolitiska mål också genom EU:s utvecklingspolitik, de internationella utvecklingsbankerna och FN-organen.

(19) När det gäller utvecklingsfinansieringen lyfter utskottet fram en skrivning i regeringsprogrammet för statsminister Orpo om att Finland historiskt sett har försökt nå den nivå på 0,7 procent av bruttonationalinkomsten för utvecklingsfinansieringen som FN rekommenderar, men att målet inte har nåtts. Enligt planen för de offentliga finanserna beräknas Finlands offentliga utvecklingssamarbete år 2025 uppgå till sammanlagt 1,06 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 0,36 procent av bruttonationalinkomsten. Enligt uppgift beräknas andelen sjunka till 0,33 procent under ramperioden. De sakkunniga konstaterade att genomsnittet för EU-länderna rör sig på 0,5—0,6 procent. Utskottet anser det vara viktigt att målnivån för finansieringen av utvecklingssamarbetet för flera valperioder behandlas som en del av redogörelsen om Finlands internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande UtUU 4/2024 rd

Helsingfors 23.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Vilhelm Junnila saf (delvis)
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Pia Kauma saml
medlem Antti Lindtman sd
medlem Veijo Niemi saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Timo Harakka sd
ersättare Matias Marttinen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.